

ORJİNAL MAKALE / ORIGINAL ARTICLE

Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi / BAUN Sağ Bil Derg
Balıkesir Health Sciences Journal / BAUN Health Sci J
ISSN: 2146-9601- e ISSN: 2147-2238
Doi: <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.980460>

COVID-19 Pandemi Döneminde Hemşirelik Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Sürecine İlişkin Görüş ve Tutumlarının Değerlendirilmesi

Esmâ KABASAKAL¹, Ayşegül AKCA¹, Sena KAPLAN¹

¹ Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü

Geliş Tarihi / Received: 09.08.2021, Kabul Tarihi / Accepted: 11.03.2022

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, COVID-19 pandemi döneminde hemşirelik bölümü lisans öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş ve tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. **Gereç ve Yöntem:** Araştırma tanımlayıcı bir çalışma olarak 16-25 Temmuz 2020 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırma örneklem grubu 434 hemşirelik öğrencisinden oluşmaktadır. Verilerin toplanmasında; "Bireysel Bilgi Formu" ve "Çevrimiçi Öğrenme Tutum Ölçeği (ÇÖTÖ)" kullanılmıştır. Verilerin analizinde; sayı, yüzde dağılımları, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmış, karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi ve Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. **Bulgular:** Araştırmaya katılan öğrencilerin ÇÖTÖ puan ortalaması 54.81±16.63 olup, çoğunluğunun COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimden memnun olduğu (%75.6), uzaktan eğitimde sınav ve ödevler hakkında zamanında geri bildirim aldığı (%81.5) ve uzaktan eğitimde bağlantı sorunu yaşamadığı (%81.5) bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrenciler arasında dördüncü sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilere göre ÇÖTÖ puan ortalamasının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra yüz yüze eğitimi tercih edeceğini belirtenlerin diğer eğitim yöntemlerini tercih edenlere göre ÇÖTÖ puan ortalamalarının daha düşük olduğu bulunmuştur. ÇÖTÖ puan ortalaması ile yaş arasında pozitif yönde ilişki bulunduğu belirlenmiştir ($r=0.153$, $p<0.05$). Aynı zamanda öğrencilerin akademik ortalaması ile ÇÖTÖ puan ortalaması arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0.159$, $p<0.05$). **Sonuç:** Hemşirelik öğrencileri çevrimiçi öğrenmeye yönelik kararsız tutum gösterse de hibrit eğitim sistemini istedikleri görülmektedir. İleri çalışmalarda her iki eğitim sistemine dair öğrenci görüşlerinin eğitim çıktılarıyla birlikte değerlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Hemşirelik, Uzaktan Eğitim, Hemşirelik Öğrencisi.

Evaluation of Nursing Students' Views and Attitudes on Distance Education Process During the COVID-19 Pandemic Period

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to evaluate the views and attitudes of undergraduate nursing students regarding the distance education process during the COVID-19 pandemic period. **Materials and Methods:** The research was conducted between 16-25 July 2020 as a descriptive study. The research sample group consists of 434 nursing students. In the collection of data; "Personal Information Form" and "Online Learning Attitude Scale (OLAS)" were used. In the analysis of data; numbers, percentage distributions, mean and standard deviation values were calculated, and independent sample t test, one-way analysis of variance and Pearson correlation analysis were used for comparisons. **Results:** The mean score of the students participating in the research was 54.81±16.63, and it was found that the majority of the students were satisfied with distance education (75.6%) during the COVID-19 pandemic, received timely feedback about exams and homework in distance education (81.5%), and did not experience connection problems in distance education (81.5%). Among the students participating in the research, it was determined that the fourth grade students had a higher mean score of OLAS compared to the first grade, while those who preferred face-to-face education had a lower mean score of OLAS than those who preferred other education methods. It was determined that there was a positive correlation between the mean score of OLAS and age ($r=0.153$, $p<0.05$). At the same time, a significant negative correlation was found between the academic average of the students and the mean score of the OLAS ($r=-0.159$, $p<0.05$). **Conclusion:** Even though nursing students show an indecisive attitude towards online learning, it is seen that they want the hybrid education system. In further studies, it is recommended to evaluate students' views on both education systems together with their education outcomes.

Keywords: COVID-19, Distance Education, Nursing, Nursing Student.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Ayşegül AKCA, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Ankara, Türkiye.

E-mail: aysegulakca2014@gmail.com

Bu makaleye atf yapmak için / Cite this article: Kabasakal, E., Akca, A., & Kaplan, S. (2022). COVID-19 pandemi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş ve tutumlarının değerlendirilmesi. *BAUN Health Sci J*, 11(3), 471-480. <https://doi.org/10.53424/balikesirsbd.980460>

BAUN Health Sci J, OPEN ACCESS <https://dergipark.org.tr/tr/pub/balikesirsbd>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

GİRİŞ

SARS-CoV-2 virüsünün neden olduğu COVID-19 pandemisi, dünya genelinde günlük yaşamdaki kısıtlamalarla, sağlık, lojistik, turizm sektörlerinin yanı sıra eğitim alanında da önemli değişikliklere neden olmuştur. Bu dönemde virüs yayılım hızını kontrol altına almaya yönelik alınan önlemler kapsamında yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır (Chen ve ark., 2020; Fawaz ve Samaha, 2020). Ülkemizde de COVID-19 pandemi dönemiyle birlikte, Yükseköğretimde zorunlu uzaktan eğitim uygulamaları çevrimiçi (senkron) ve/veya asenkron olarak yürütülmüştür (YÖK, 2020a). Üniversitelerde uzaktan eğitim alt yapı sistemleri oluşturularak, çevrimiçi ders, ders kaynaklarının sisteme yüklenmesi, devam kontrolü, ödev atama, not verme ve mesajlaşma gibi özellikleri olan uzaktan eğitim sistemleri aracılığıyla eğitim faaliyetleri yürütülmüştür (YÖK, 2020a).

Uzaktan eğitim kapsamında verilen çevrimiçi eğitim, eğitimci ve öğrencinin aynı anda senkron ve interaktif olarak etkileşimde bulunduğu eğitim yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır. Çevrimiçi eğitim, eğitimci ve öğrencinin iş birliğine, tartışma, soru-cevap etkinlikleri düzenleme gibi faaliyetlere imkân sağlamaktadır. Online eğitim, çevrimiçi eğitim ile eş anlamlı kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra uzaktan eğitim kapsamında verilen asenkron eğitim ise bilginin önceden üretildiği ve depolandığı, öğrencinin istediği zaman tekrar yapmasına olanak sağlayan eğitim yaklaşımıdır (Chen ve ark., 2020; Basilaia & Kvavadze, 2020).

COVID-19 pandemi döneminde uzaktan eğitime ivedilikle geçilmesi, eğitim kurumlarının gerekli fiziki alt yapıya sahip olma durumu, öğrencilerin internete erişim imkânı, teknolojik kaynakların varlığı, eğitimcilerin dijital beceri ve deneyimleri eğitimin amaçlanan hedeflerine ulaşılması bakımından ele alınması gereken önemli hususlar arasında yer almıştır (Isaac ve ark., 2019). Bununla birlikte hemşirelik gibi insan hayatına dokunması bakımından kritik öneme sahip ve klinik beceriye dayalı mesleklerde, uzaktan eğitimde beklenen öğrenim çıktularına erişimin değerlendirilmesi oldukça önemli bir husustur.

Konu ile ilgili COVID-19 pandemisi öncesinde yapılan bazı araştırmalarda, hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğunun e-öğrenmeye karşı olumsuz ya da tarafsız tutumları olduğu bildirilirken, bazı çalışmalarda ise bu tutumun olumlu olduğu bildirilmiştir (Hvalič - Touzery ve Lobe, 2015; Elbasuony ve ark., 2018; Ali ve ark., 2016; Akimanimpaye ve Fakude, 2015). Pandemi döneminde yapılan çalışmalar incelendiğinde; Kozan ve ark. (2021) uzaktan öğrenme sürecinde video konferans yönteminin, eğitimci ile etkileşim sağlaması ve geleneksel sınıf ortamına en çok benzeyen yöntem olması nedeniyle öğrenciler tarafından öğrenmede en etkili yol olarak bildirilmiştir. Bunun yanı sıra sağlık alanında eğitim

gören öğrencileri kapsayan bazı araştırmalarda pandemi döneminde uzaktan eğitime yönelik öğrenci tutumlarının olumsuz olduğu belirtilmektedir (Abbasi ve ark., 2020; Oducado ve Soriano, 2020; Diab ve ark., 2020; Olum ve ark., 2020; Gaur ve ark., 2020). Beklenmedik şekilde gelişen ve sürece uyum sağlanmasının zorunlu olduğu pandemi döneminde 2019-2020 Yılı Bahar Dönemi için hemşirelik eğitiminin simülasyon, proje, vaka analizi vb. faaliyetlerle uzaktan eğitim yoluyla sürdürülmesi kararı alınmıştır (YÖK, 2020b). Pandemi sürecinde hemşirelik eğitiminde klinik uygulama veya yüz yüze eğitim dışında kullanılan yöntemler arasında simülasyon (%61), yüksek kaliteli mankenler (%12), telesağlık (%10) ve vaka çalışmaları, hibrit çevrimiçi uygulamalar ve diğer (% 17) eğitim faaliyetleri yer almıştır (Kalanlar 2022). Pandemi döneminde verilen uzaktan eğitime yönelik hemşirelik öğrencilerinin görüşlerinin incelendiği çalışmalarda; öğrenciler tarafından, uzaktan eğitime yönelik ekonomik olması, bireysel öğrenmeyi desteklemesi, zaman ve mekân sınırını en aza indirmesi ve ileri teknoloji kullanma imkânı sağlaması gibi olumlu görüşler ifade edilirken, eğitimci ile öğrenciler arasında etkileşimin azalması, sanal ortamı yönetmede zorluk, öğrenme güçlüklerinin hızlıca çözümlenemesi, uygulamaya dayalı konuların pekiştirilmesinde sınırlılıklar gibi olumsuz görüşler de bildirilmiştir (Kalanlar, 2022; Kozan ve ark., 2021; Uzelli Yılmaz, 2021; Keskin Kızıltepe ve Kurtgöz, 2020). Bunun yanı sıra hemşirelik gibi uygulamalı bilimler için klinik uygulamalar ve laboratuvar modüllerinin yürütülmesi konularında uzaktan eğitimin yeterli olmadığı yönünde görüşler de bildirilmiştir (Kozan ve ark., 2021). Nitekim Hemşirelik Eğitimi Derneği (HEMED) nitelikli hemşirelik eğitiminin COVID-19 pandemisi ile mücadeleye katkı sağlayacak önemli bir hizmet olduğunu vurgulamakla birlikte, yeterli hazırlık, denetim ve destek olmadan mezun edilecek hemşirelik öğrencilerinin kendilerini, hastalarını ve sağlık profesyonellerini daha fazla risk altına sokabileceklerini belirtmiştir (HEMED, 2020). Literatürde hemşirelik öğrencilerinin COVID-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim deneyimleri üzerine sınırlı araştırmalar bulunsa da hemşirelik öğrencileri, uzaktan eğitimin hemşirelik eğitimi ve temel uygulamalı hemşirelik becerilerine uygun olmadığını, uzaktan eğitim sisteminin yeterince iyi işlemediği ve sanal hastanelerde hemşirelik klinik uygulamalarının yapılmasının uygun olmadığını düşündükleri belirtilmektedir (Ramos-Morcillo ve ark., 2020; Wallace ve ark., 2021; Kaya ve Işık, 2021; Terzi ve ark., 2021; Özkan ve ark., 2021). Ayrıca pandemi sürecinde uzaktan eğitim alan hemşirelik öğrencileri, klinik uygulamalara yönelik telafi programlarının gerekli olduğunu aksi halde kendilerini mesleki olarak yetersiz hissedeceklerini bildirmişlerdir (Özkan ve ark., 2021).

Bu bağlamda ülkemizde hemşirelik lisans öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik görüş ve

tutumlarının değerlendirilmesi dijital çağa özgü eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Hemşirelik öğrencilerinin eğitim sistemine yönelik deneyimlerini ve beklentilerini anlamak, uzaktan eğitim sistemine özgü planlamalarda yönlendirici olabilir. Bu yönüyle araştırmanın hemşirelik eğitim ve öğretim faaliyetlerinin planlanmasında literatüre katkı sunacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın amacı

Bu araştırma, COVID-19 pandemi döneminde hemşirelik lisans öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş ve tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırma soruları

- COVID-19 pandemi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşleri nedir?
- COVID-19 pandemi döneminde hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik tutumları nedir?
- COVID-19 pandemi döneminde hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik tutumları bireysel özelliklere göre farklılaşmakta mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın tipi, yeri ve zamanı

Bu araştırma, Ankara'da bir devlet üniversitesinin hemşirelik lisans programı öğrencileriyle, 16-25 Temmuz 2020 tarihleri arasında tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırma evren ve örnekleme

Araştırma evreni ilgili üniversitenin hemşirelik lisans programında 2019-2020 akademik yılı bahar döneminde eğitim alan tüm öğrenciler oluşturmaktadır (N = 550). Araştırmada öğrencilerin tamamına ulaşılması hedeflenmiş olup, örneklem hesabına gidilmemiştir. Araştırma kapsamında evrenin %78.9'unu temsil eden 434 öğrenciyeye ulaşılmıştır.

Örnekleme büyüklüğünü hesaplamak için G*Power 3.1.9.6 yardımıyla, .25 etki büyüklüğü, .05 birinci tür hata ve .75 güç için 448 olarak elde edilmiştir. Çalışmaya 434 öğrenci katılmış, çalışma sonunda yapılan post-hoc güç analizi sonucunda; yaş ve akademik ortalamasının ÇÖTÖ ile ilişkisi için güç değerleri yaş için .888, not ortalaması için .915 elde edilmiştir.

Araştırma uygulamasının yapıldığı üniversitede, 30 Mart 2020 tarihinde uzaktan eğitime geçilmiş olup, 2019-2020 Yılı Bahar Döneminde yer alan Hemşirelik Lisans dersleri çevrimiçi (senkron) ve/veya asenkron yürütülmüştür. Hemşirelik birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda hemşirelik mesleğine özgü seçmeli ve mesleki uygulamalı zorunlu dersler asenkron eğitim şeklinde yürütülmüştür (power-point sunum, kitap, makale, ödev, vaka değerlendirmesi, video demonstrasyon gibi kaynak ve materyaller öğrencilerin otomasyon sistemine yüklenmiştir).

Dördüncü sınıflarda ise hemşirelik mesleğine özgü temel derslerde asenkron eğitim yönteminin yanı sıra, mesleki uygulama dersi çevrimiçi/senkron eğitim şeklinde yürütülmüştür. Bunun yanı sıra hemşirelik bölümünde Türk Dili ve Türk Tarihi dersleri gibi lisans bölümleriyle ortak zorunlu yürütülen dersler pandemi öncesinde çevrimiçi/senkron eğitim yöntemiyle yürütülmekte olup, pandemi döneminde aynı eğitim yöntemiyle verilmiştir.

Veri toplama araçları

Çalışma verilerinin toplanmasında; 'Bireysel Bilgi Formu' ve 'Çevrimiçi Öğrenme Tutum Ölçeği (ÇÖTÖ)' kullanılmıştır.

Bireysel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan (Chen ve ark., 2020; Akımanımpaye ve Fakude, 2015; Gaur ve ark., 2020; Ramos-Morcillo ve ark., 2020) 'Bireysel Bilgi Formu' iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik dört soru maddesi (yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, genel not ortalaması) yer almaktadır. İkinci bölümde; öğrencilerin COVID-19 pandemi sürecinde almış oldukları uzaktan eğitime yönelik deneyimlerini belirlemeye ilişkin beş soru maddesi (uzaktan eğitim sürecine dair bilgiye erişim durumu, hazırlanan ödev sayısı, çevrimiçi eğitimde kullanılan araçlar, eğitim sürecinde kullanılan program, öğrencilerin eğitim yöntem tercihleri) yer almıştır. Aynı zamanda bu bölümde öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla 5'li Likert tipte araştırmacılar tarafından hazırlanan yedi soru yer almıştır.

Çevrimiçi Öğrenme Tutum Ölçeği (ÇÖTÖ): Ölçek Usta ve arkadaşları (2016) tarafından öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye karşı tutum düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, 20 maddeden ve "Genel Kabul", "Bireysel Farkındalık", "Kullanışlılık (Zaman-Emek-Maliyet)", "Uygulama Etkililiği (Etkin Katılım)" olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek soru maddeleri 5'li likert tipte olup, (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum, (5) Kesinlikle Katılıyorum şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan toplam puan 20 ile 100 arasında değişmektedir. Elde edilen toplam puanın yükselmesi, öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye yönelik olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Ölçeğin kesme puanı veya tutum düzeyi gruplandırması bulunmamaktadır. Usta ve arkadaşlarının çalışmasında ölçeğin iç tutarlık katsayısı olan Cronbach alfa değeri 0.904 olarak bulunmuştur (Usta ve ark., 2016). Bu araştırmada ise ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.943 olarak belirlenmiştir.

Veri toplama araçlarının uygulanması

Araştırma veri toplama formları "Google Formlar" ile hazırlanan online anket aracılığıyla toplanmıştır. Hemşirelik öğrencilerine online anket bağlantısı e-posta ve WhatsApp grupları aracılığıyla ulaştırılmıştır. Hemşirelik öğrencileri sosyal medya

aracılığıyla araştırmaya davet edilmiş, araştırmaya katılmayı kabul eden ve sorulara eksiksiz yanıt veren öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir.

Verilerin analizi

Verilerin analizi IBM SPSS Statistics 21.0 (IBM Corp.Released 2012. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 21.0. Armonk, NY: IBM Corp.) programı ile yapılmıştır. Analizler sonucunda elde edilen tanımlayıcı istatistikler üzerinden post-hoc güç analizi GPower 3.1.9.6. ile elde edilmiştir. Kategorik değişkenler için frekans ve yüzde, sürekli değişkenler için ortalama ve standart sapma raporlanmıştır. Merkezi limit teoremi gereği birey sayısının 30'dan büyük olduğu kategoriler için parametrik testler (bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi), 30'dan az olduğu durumda Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır (Alpar, 2020). Gruplar arasındaki farkı belirlemede post-hoc testi yapılmıştır. ÇÖTÖ ile öğrencilerin bazı özellikleri arasındaki ilişki için Pearson korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

Araştırmanın etik boyutu

Araştırmanın yürütülebilmesi için bir devlet üniversitesi Etik Kurulundan (09.07.2020 tarih ve 42 karar no ile) yazılı izin alınmıştır. Öğrencilere veri toplama araçları doldurulmadan önce veri toplama formunun ilk sayfasında araştırma hakkında bilgilendirme yapılmış, öğrencilere çalışmanın herhangi bir aşamasında ayrılma hakkına sahip oldukları ve çalışmaya katılmanın gönüllülük esasına

dayandığı belirtilmiştir. Öğrencilerden çalışmaya katılmayı kabul etmeleri durumunda “çalışmaya katılmayı onaylıyorum” beyanını işaretlemeleri istenmiştir. Formu online ortamda tamamlayan öğrenciler araştırmaya katılmayı kabul etmiş sayılmıştır. Araştırma amacıyla öğrencilerden herhangi bir ücret talep edilmeyeceği ve/veya öğrencilere herhangi bir ücret ödenmeyeceği belirtilmiştir. Öğrencilere çalışma sonuçlarının ders notlarını etkilemeyeceği açıklanmıştır. Araştırma uygulaması ders ve sınavlar tamamlandıktan sonra gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılarla öğrenciler arasında çıkar ilişkisi bulunmamaktadır. Çalışma kapsamında araştırmaya katılan öğrencilerin cevaplarının gizliliği sağlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin (n=434) yaş ortalaması 20.78 ± 1.71 olup, öğrencilerin akademik başarı ortalaması 3.03 ± 0.45 'tir. Öğrencilerin %89.2'sinin cinsiyeti kadın olup, %26.3'ü dördüncü sınıfta eğitim almaktadır. Öğrencilerin %34.6'sının uzaktan eğitim sürecinde sınıf gruplarında yapılan duyurular aracılığıyla bilgi edindiği belirlenmiştir. Öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine katılmak için çoğunlukla (%83.4) akıllı telefon kullandığı, çevrimiçi eğitim yapılan derslerde ise en çok (%79.1) Zoom programını kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin %53.9'unun pandemi döneminde “yüz yüze eğitim” almak istedikleri saptanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin bazı bireysel özelliklerinin dağılımı (n=434).

Bireysel özellikler	Sayı	%
Cinsiyet		
Kadın	387	89.2
Erkek	47	10.8
Sınıf		
Birinci	100	23.0
İkinci	111	25.6
Üçüncü	109	25.1
Dördüncü	114	26.3
Uzaktan eğitim sistemi bilgisine erişim kaynağı		
Sınıf gruplarında yapılan duyurular	150	34.6
Üniversite UZEM Youtube/Twitter/Instagram	139	32.0
Arkadaş	66	15.2
Üniversite-okul web sitesi	56	12.9
Danışman bilgilendirmesi	23	5.3
Hazırlanan toplam ödev (X±SS)		8.33±3.53
Kullanılan araç*		
Akıllı telefon	362	83.4
Bilgisayar	317	73.0
Tablet	28	6.5
Smart TV/diğer	4	0.9
Kullanmayan/katılmayan	3	0.7

Tablo 1. (Devam) Öğrencilerin bazı bireysel özelliklerinin dağılımı (n=434).

Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan program		
Zoom	284	79.1
Üniversite Uzaktan Eğitim Merkezi	25	7.0
Google Meet	23	6.4
Microsoft Teams	20	5.6
Wisco web	4	1.1
Skype	3	0.8
Tercih edilen eğitim yöntemi		
Yüz yüze eğitim	234	53.9
Hibrit: Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim eğitim	98	22.6
Çevrimiçi ve asenkron eğitim birlikte	55	12.7
Uzaktan asenkron	36	8.3
Uzaktan çevrimiçi eğitim	11	2.5

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri incelendiğinde; çoğunluğunun (%75.6) COVID-19 pandemi sürecinde uzaktan eğitimden memnun olduğu, %81.5'inin uzaktan eğitimde sınav ve ödevler hakkında zamanında geri bildirim aldığı, %91.4'ünün uzaktan eğitim sürecinde derslerde verilen ödev, rapor, proje gibi faaliyetleri dersin konusu ile alakalı bulduğu ve %81.5'inin uzaktan

eğitimde internet bağlantı sorunu yaşamadığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra öğrencilerin %31.4'ünün uzaktan eğitim sürecinde dersleri takip etmede kendini kolayca disipline edemediği, %51'inin uzaktan eğitim sürecinin derslere olan ilgisini artırmadığı ve %42.2'sinin uzaktan eğitimde ders konularını kolaylıkla öğrenemediği belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. COVID-19 pandemi döneminde verilen uzaktan eğitime ilişkin hemşirelik öğrencilerinin görüşleri (n=434).

Görüşler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç katılmıyorum	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Uzaktan eğitimden memnunum.	98	22.6	116	26.7	114	26.3	65	15.0	41	9.4
Uzaktan eğitimde dersleri takip etmede kendimi kolayca disipline edebiliyorum.	76	17.5	117	27.0	105	24.2	78	18.0	58	13.4
Uzaktan eğitim derslere olan ilgimi artırdı.	48	11.1	63	14.5	102	23.5	124	28.6	97	22.4
Uzaktan eğitimde kolaylıkla öğrenebiliyorum.	51	11.8	93	21.4	107	24.7	104	24.0	79	18.2
Uzaktan eğitimde sınav ve ödevler hakkında zamanında geri bildirim alabiliyorum.	88	20.3	166	38.2	100	23.0	43	9.9	37	8.5
Uzaktan eğitim kapsamında verilen ödev, rapor, proje vb. dersin konusu ile alakalıdır.	146	33.6	187	43.1	64	14.7	23	5.3	14	3.2
Uzaktan eğitimde bağlantı sorunu yaşamıyorum.	110	25.3	145	33.4	99	22.8	44	10.1	36	8.3

Çalışmaya katılan öğrencilerin çevrimiçi öğrenme tutumları ÇÖTÖ ile değerlendirilmiştir. Öğrencilerin ÇÖTÖ toplam puan ortalaması 54.81±16.63'tür. ÇÖTÖ alt ölçek puan ortalamaları incelendiğinde; “Genel

Kabul” puan ortalaması 20.50±5.72; “Bireysel Farkındalık” puan ortalaması 15.91±6.39; “Kullanışlılık” puan ortalaması 9.20±3.32; “Uygulama Etkililiği” puan ortalaması ise 12.51±3.91'dir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin Çevrimiçi Öğrenme Tutum Ölçeği puan ortalamalarının dağılımı.

Alt Ölçek Grupları	Min	Maks	$\bar{x} \pm SS$
Genel Kabul	7	35	20.50±5.72
Bireysel Farkındalık	6	30	15.91±6.39
Kullanışlılık (Zaman-Emek-Maliyet)	3	15	9.20±3.32
Uygulama Etkililiği (Etkin Katılım)	4	20	12.51±3.91
Toplam	20	100	54.81±16.63

Tablo 4. Öğrencilerin Çevrimiçi Tutum Ölçeği puan ortalaması ile bazı özelliklerinin karşılaştırılması (n=434).

Özellikler	ÇÖTÖ	Test değeri* /p
	$\bar{x} \pm SS$	
Cinsiyet		
Kadın	58.42±16.84	t=1.032; p=0.303
Erkek	55.68±19.86	
Sınıf		
Birinci ^a	53.41±16.86	F=4.167; p=0.006
İkinci	57.58±16.99	
Üçüncü	59.86±18.83	
Dördüncü ^b	61.13±15.21	
Tercih edilen eğitim yöntemi		
Yüz yüze eğitim ^a	51.98±14.79	H=76.590; p<.001
Uzaktan asenkron eğitim ^b	62.56±20.97	
Uzaktan çevrimiçi eğitim ^b	68.18±12.68	
Çevrimiçi ve asenkron eğitim birlikte ^b	69.45±18.50	
Hibrit: Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim ^b	63.67±14.63	

ÇÖTÖ:Çevrimiçi Öğrenme Tutum Ölçeği, **t:** Bağımsız Örneklem t testi, **F:**Tek Yönlü Varyans Analizi, **H:**Kruskal-Wallis H Testi, ^{a,b} Farklı harfli gruplar arasında anlamlı farklılık elde edilmiştir.

Öğrencilerin ÇÖTÖ puan ortalaması ile bireysel özellikleri karşılaştırıldığında; birinci sınıf öğrencilerde ÇÖTÖ puan ortalaması en düşük (53.41±16.86) iken, bu ortalama dördüncü sınıf öğrencilerinde en yüksek elde edilmiştir (61.13±15.21) (p=0.006). Ayrıca ÇÖTÖ puan ortalaması yüz yüze eğitimi tercih edeceğini belirten öğrencilerde 51.98±14.79 iken, çevrimiçi ve asenkron eğitim birlikte olmasını istediğini belirten öğrencilerde en yüksek (69.45±18.50) elde edilmiştir (p<0.001). Araştırmada kadın öğrencilerin daha yüksek ÇÖTÖ puan ortalamasına sahip olduğu belirlenirken, cinsiyetler arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulunmuştur (Tablo 4).

ÇÖTÖ puanı ile sınıf düzeyi arasında yapılan çoklu karşılaştırma sonucunda, birinci sınıf öğrencilerine göre dördüncü sınıf öğrencilerde ÇÖTÖ puan ortalamasının

anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir (p=0.006). ÇÖTÖ puanı ile tercih edilen eğitim yöntemi arasında yapılan çoklu karşılaştırma sonucunda; ÇÖTÖ puan ortalamasının yüz yüze eğitim tercih edenlerle diğer yöntemleri (uzaktan asenkron, uzaktan çevrimiçi, hibrit, çevrimiçi ve asenkron eğitim birlikte) tercih edenler arasında anlamlı farklılık elde edilmiş olup yüz yüze eğitimi tercih edenlerin ÇÖTÖ puan ortalaması diğer yöntemlere göre düşük elde edilmiştir. Bu araştırmada ÇÖTÖ puanı ile yaş ortalaması arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir (r=0.153, p=0.001). Aynı zamanda öğrencilerin akademik ortalaması ile ÇÖTÖ puan ortalaması arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur (r=-0.159, p=0.001). Bunun yanı sıra ders ve ödev sayısı ile ÇÖTÖ puan ortalaması arasında bir ilişki bulunmamıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Çevrimiçi Öğrenme Tutum Ölçeği ile öğrencilerin bazı özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Özellikler	ÇÖTÖ	
	r*	p
Yaş	0.153	0.001
Akademik ortalama	-0.159	0.001
Ders sayısı	-0.016	0.740
Ödev sayısı	0.003	0.952

ÇÖTÖ: Çevrimiçi Öğrenme Tutum Ölçeği, *Pearson Korelasyon Katsayısı.

TARTIŞMA

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin COVID-19 pandemi döneminde uzaktan eğitime yönelik görüş ve tutumları değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmalar uzaktan eğitimin, bireysel öğrenmeyi desteklediği, zaman ve mekân sınırlılığını ortadan kaldırdığı, eğitime devam ederken aile sorumluluklarını yerine getirebilme imkânı tanıdığı, düzenli ders çalışma alışkanlığı kazandırdığı ve zaman yönetimini geliştirdiğini göstermektedir (Ramos-Morcillo ve ark., 2020; Subedi ve ark., 2020; Şenyuva, 2013; Michel ve ark., 2021). Uzaktan eğitimin bu fırsatlarının yanı sıra bağlantı sorunları yaşama, yeterli çalışma alanı eksikliği, eğitime uygun olmayan ev ortamı, bireysel çalışma sürecinde bilgiyi öğrenmede zorlanma, motivasyon eksikliği, derslere ayrılan sürenin az veya yetersiz olması, dersleri anlamada güçlük, eğitici ile sınırlı iletişim kurma, uygulamalı dersler için yeterli beceri kazanamama, ekran süresinin artmasıyla fiziksel sorunların ortaya çıkması gibi olumsuzluklarının olduğu da bildirilmektedir (Ramos-Morcillo ve ark., 2020; Subedi ve ark., 2020; Şenyuva, 2013; Michel ve ark., 2021). Bu çalışmada ise öğrencilerin COVID-19 pandemi döneminde uzaktan eğitim sürecine yönelik olumlu görüşleri bulunurken bireysel motivasyona dair olumsuz görüşler belirtilmiştir. Her ne kadar COVID-19 pandemi sürecinde başarılı bir uzaktan eğitim sistemi kurulsa da öğrencilerin uzaktan eğitimde daha fazla güdülenmesi ve motive edilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Öğrencilerin ÇÖTÖ puanı çevrimiçi öğrenmeye karşı “kararsız” tutuma sahip olduklarını düşündürmüştür (54.81±16.63). Selçuk ark. (2021) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin Çevrimiçi Öğrenme Tutum Ölçeği (ÇÖTÖ) puan ortalaması 58.35±15.95 olarak bulunmuştur. Bu doğrultuda ‘çevrimiçi öğrenmeye ilişkin olarak, öğrencilerin genel tutumlarının zayıf ve ortalamanın üzerinde olduğu belirlenmiştir’ ve ‘Bu durum öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye karşı “kararsız” oldukları şeklinde yorumlanabilir, yani tutumları olumsuz yöne olduğu kadar olumlu yöne de eğilimlidir’ şeklinde yorum yapılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin ÇÖTÖ puan ortalamasının daha düşük olması nedeniyle öğrencilerin ‘kararsız’ tutuma sahip olduğu şeklinde yorum yapılmıştır. COVID-19 pandemi döneminde çevrimiçi öğrenmeye yönelik öğrenci tutumlarının değerlendirildiği çalışmalar incelendiğinde; Selçuk ve ark. (2021) çalışmasında ilahiyat bölümü öğrencilerinde ÇÖTÖ ortalama

puanının 58.35±15.95 olduğu, Hergüner ve ark. (2020) çalışmasında ÇÖTÖ ortalama puanının hukuk fakültesi öğrencilerinde 64.81±13.31, İngilizce öğretmenliği öğrencilerinde 62.37±16.09 ve beden eğitimi ve spor bilimleri öğrencilerinde 64.01±15.01 olduğu bildirilmiştir. Bu çalışmada ÇÖTÖ puan ortalamasının daha düşük olması, hemşirelik eğitiminin klinik ve uygulamalı bir alan olmasından kaynaklanmış olabilir. Nitekim katılımcıların sadece %2.5’inin çevrimiçi eğitim almak istediğini belirtmesinin yanı sıra yaklaşık yarısı yüz yüze eğitim almak istediğini belirtmiştir. Literatürde hemşirelik öğrencilerinin yüz yüze eğitimi çevrimiçi eğitime tercih ettikleri (Ramos-Morcillo ve ark. 2020); tıp ve hemşirelik öğrencilerinin yalnızca %36.5’inin çevrimiçi öğrenme konusunda olumlu tutuma sahip olduğu (Li ve ark. 2021) yönünde bulguların yanı sıra tıp ve hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi eğitimin derslerin amaç ve hedeflerini karşıladığı, ders içeriğinin doğru bir şekilde iletildiği, zamanın uygun şekilde kullanıldığı, içeriğin kalitesinin geleneksel öğretimle kıyaslanabilir olduğu (Dutta ve ark. 2020); öğrencilerinin %69.9’unun asenkron eğitimi tercih ettiği (Armstrong-Mensah vd. 2021); COVID-19 sürecinde çevrimiçi öğrenmeye devam edilmesi gerektiğini düşündükleri bildirilmiştir (Koirala ve ark., 2020). Bu bilgilerden yola çıkarak çevrimiçi öğrenmeye dair literatürde yer alan araştırma bulgularının farklılaştığı söylenebilir.

Bu çalışmada hemşirelik öğrencilerinin akademik başarıları ile çevrimiçi öğrenmeye yönelik tutumları arasındaki negatif ilişki bulunduğu belirlenmiştir. Bu bulgu öğrencilerin akademik başarıları arttıkça çevrimiçi öğrenmeye yönelik daha olumsuz tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Benzer olarak; Ergün ve Kurnaz (2019) çalışmalarında akademik başarı ile aktif öğrenme stili arasında pozitif yönde ilişki, e-öğrenme stili açısından negatif yönde ilişki bulunduğunu belirlemişlerdir. Hemşirelik eğitimi bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğrenme alanlarını bütün olarak ele almaktadır (Warner, 2018). Özellikle mesleki uygulama derslerinin laboratuvar ve klinik ortamlarda eğitimci mentörlüğünde yürütülmesi öğrenme çıktılarının başarıları yönünden önemlidir (Ramos-Morcillo ve ark., 2020; Michel ve ark., 2021). Bu bakımdan akademik başarıları yüksek öğrencilerin uzaktan eğitime ve çevrimiçi öğrenmeye yönelik olumsuz tutumları, davranışsal alanda öğrenme gereksinimlerinin ve farkındalıklarının daha yüksek olmasıyla ilişkili olabilir.

Bu araştırmada mesleki uygulamalı dersler kapsamında çevrimiçi ders alan dördüncü sınıf öğrencilerinin ÇÖTÖ puan ortalamasının birinci sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum çevrimiçi dersi deneyimleme fırsatı elde eden öğrencilerin çevrimiçi öğrenme açısından tutumunun daha olumlu olabileceği bilgisini desteklemektedir (Hvalič-Touzery & Lobe). Benzer olarak Selçuk ve ark. (2021) tarafından üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmada, daha önce çevrimiçi öğrenme deneyimine sahip öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye yönelik tutumlarının, bu konuda deneyime sahip olmayan öğrencilere göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Güven Ozdemir ve Sönmez (2020) çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin %43.8'inin e-öğrenme deneyiminin bulunduğu, e-öğrenmeye karşı hafif derece olumlu tutuma sahip oldukları ve %65'nin e-öğrenmeden kaçındıkları belirlenmiştir. Aynı zamanda bu araştırmada yaş ile çevrimiçi öğrenmeye yönelik tutum puanları arasında anlamlı pozitif ilişki olduğu bulunmuştur. Bu bulgu öğrencilerin yaşları arttıkça çevrimiçi öğrenmeye yönelik daha olumlu tutuma sahip olduklarını göstermiştir. Çevrimiçi öğrenme puan ortalamasının dördüncü sınıf öğrencilerinde en yüksek olması bu bulguyu desteklemektedir. Wallace (2021) çalışmasında, pandemi döneminde hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim yoluyla öğrenim hayatını devam ettirebilmesinin yanı sıra değişen koşulların aile ve ev sorumluluklarını arttığını belirlemiştir. Bu bağlamda hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sisteminde öğretim faaliyetlerinin yanında ev ve aile sorumluluklarını da yürütebileceği düşünülmektedir. Literatürde hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilere göre çevrimiçi öğrenmeden daha fazla memnun olduğu, birinci sınıf öğrencilerinin mesleki eğitim sürecini tamamlamadaki belirsizlikler, dersleri anlamaya yönelik endişe ve strese bağlı olarak daha fazla olumsuz görüşe sahip oldukları belirtilmektedir (Diab ve ark., 2020; Dutta ve ark., 2021). Hemşirelik öğrencilerinin sınıf düzeylerine göre farklılaşan araştırma bulguları, çevrimiçi öğrenmeyi deneyimlemenin yanı sıra mesleki bilgi düzeyinin ilerleyen yıllarda artmasının yeni öğrenme stillerine yönelik tutumu etkileyebileceği şeklinde değerlendirilebilir. Bu araştırmada, COVID-19 pandemi döneminde uzaktan eğitim yöntemi olarak; çevrimiçi ve asenkron veya hibrit eğitim (uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim) verilmesi yönünde görüş bildiren öğrencilerin yüz yüze eğitimi tercih eden öğrencilere göre çevrimiçi öğrenme yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Uygulamalı bir alan olan hemşirelik eğitiminde, klinik ve saha uygulaması yerine elektronik ortamda teorik ve uygulamalı derslerin verilmesi hemşirelik öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri üzerinde etkili olurken (Wallece ve ark., 2021; Kaya ve Işık, 2021) mesleki beceriye odaklı hemşirelik eğitiminde çevrimiçi eğitimin tek başına bir yöntem olarak tercih

edilmesinden ziyade yüz yüze eğitimi destekleyen ve yaşam boyu öğrenmeyi pekiştiren, hibrit bir öğrenme ortamı geliştirilmelidir. COVID-19 pandemi sürecinde hemşirelikte klinik ve laboratuvar uygulamalarının etkili bir şekilde sürdürülebilmesi nedeniyle, çevrimiçi ve yüz yüze eğitim yöntemlerinin birlikte kullanıldığı hibrit eğitim modeli önerilmektedir (Kozan ve ark., 2021). Nitekim Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından teorik derslerin çevrimiçi olarak, uygulamalı eğitimlerin ise yüz yüze yürütülmesi yönünde yapılan açıklamada (YÖK, 2021), COVID-19 pandemi sürecinde etkili ve verimli eğitim-öğretim faaliyetleri için uygulamalı meslek dersleri olan bölümlerde hibrit eğitim modeli kullanımının önemi vurgulanmaktadır. Bu araştırmada da öğrencilerin %22.6'sı hemşirelik eğitiminin çağın teknolojisine uygun olarak hibrit eğitim modeli ile verilebileceği yönünde görüş bildirmişlerdir. Bu bulgu zaman tasarrufu, etkin insan gücü yönetimi ve maliyet dengesi bakımından avantajlı olduğu düşünülen hibrit eğitim modeline yönelik hemşirelik öğrencilerinin tercihlerini ortaya koyması nedeniyle önemlidir. Hibrit eğitim modelinin, geleceğin eğitim yaklaşımı olarak ön plana çıkacağı düşünülmektedir. Teknolojik çağın gereksinimleri, öğrenci istek ve tercihlerinin gözetildiği bir eğitim sisteminde hemşirelik eğitim müfredatının hibrit eğitim sistemine uygun revize edilebileceği söylenebilir.

Araştırmanın sınırlılıkları

Araştırma, bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümü öğrencileri ile sınırlandırılmış olup, çalışma sonuçları genellenememektedir. Araştırma verileri öğrencilerin beyanı ile sınırlıdır. Çalışmada pandemi döneminde uzaktan eğitimin ileri sonuçlarının değerlendirildiği izlem basamağının olmaması diğer sınırlılıktır.

SONUÇ

Bu araştırmada hemşirelik öğrencilerinin çevrimiçi öğrenmeye yönelik tutumlarının kararsız olduğu belirlenmiştir. Ayrıca hemşirelik öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecine yönelik olumlu ve olumsuz görüşleri ortaya konulmuştur. Hemşirelik öğrencileri, çevrimiçi öğrenmeye yönelik kararsız tutum gösterebilir. Hibrit eğitim sistemini istedikleri görülmektedir. İleri çalışmalarda her iki eğitim sistemine dair öğrenci görüşlerinin eğitim çıktılarıyla birlikte değerlendirilmesi önerilmektedir.

Teşekkür

Araştırmacılar çalışmaya katılan öğrencilere ve okul idaresine teşekkür etmektedir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar, gerçek veya potansiyel çıkar çatışması bildirmemektedir.

Yazar Katkıları

Plan ve tasarım: EK; **Gereç yöntem ve Veri toplama:** EK, AA, SK; **Veri analizi ve yorum:** AA EK, AA, SK; **Yazım ve eleştirel inceleme:** EK, AA, SK.

KAYNAKLAR

- Abbasi, S., Ayoob, T., Malik, A., & Memon, S. I. (2020). Perceptions of students regarding E-learning during Covid-19 at a private medical college. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36, 57-61.
- Akimanimpaye, F., & Fakude, L. P. (2015). Attitudes of undergraduate nursing students towards e-learning at the University of the Western Cape, South Africa: Teaching and learning in health care professions. *African Journal for Physical Health Education, Recreation and Dance*, 21, 418-433.
- Ali, N., Jamil, B., Sethi, A., & Ali, S. (2016). Attitude of nursing students towards e-learning. *Advances in Health Professions Education*, 2(1), 24-29.
- Alpar, R. (2020). *Spor Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik Güvenirlik*, Detay Yayıncılık, 6.Baskı.
- Armstrong-Mensah, E., Ramsey-White, K., Yankey, B., & Self-Brown, S. (2020). COVID-19 and Distance Learning: Effects on Georgia State University School of Public Health Students. *Frontiers in Public Health*, 8, 576227. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2020.576227>
- Basilaia, G., & Kvavadze, D. (2020). Transition to online education in schools during a SARS-CoV-2 coronavirus (COVID-19) pandemic in Georgia. *Pedagogical Research*, 5(4), 1-9.
- Chen, T., Peng, L., Yin, X., Rong, J., Yang, J., & Cong, G. (2020, September). Analysis of user satisfaction with online education platforms in China during the COVID-19 pandemic. *In Healthcare*, 8(3):200.
- Diab, G. M. A. E. H., & Elgahsh, N. F. (2020). E-learning during COVID-19 pandemic: Obstacles faced nursing students and its effect on their attitudes while applying it. *American Journal of Nursing Science*, 9(4), 295-309.
- Dutta, S., Ambwani, S., Lal, H., Ram, K., Mishra, G., Kumar, T., & Varthya, S. B. (2021). The satisfaction level of undergraduate medical and nursing students regarding distant preclinical and clinical teaching amidst COVID-19 across India. *Advances in Medical Education and Practice*, 12, 113.
- Elbasuony, M. M. M., Gangadharan, P., Janula, R., Shylaja, J., & Gaber, F. A. (2018). Undergraduate nursing students' perception and usage of e-learning and Blackboard Learning System. *Middle East Journal of Nursing*, 12(2):3-13.
- Ergün, E., & Kurnaz, F. B. (2019). E-öğrenme ortamlarında öğrenme stilleri ve akademik başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 12(2), 532-549.
- Fawaz, M., & Samaha, A. (2020). E-learning: Depression, anxiety, and stress symptomatology among Lebanese university students during COVID-19 quarantine. *Nursing Forum*, 56(1), 52-57.
- Gaur, R., Mudgal, S. K., Kaur, S., & Sharma, R. (2020). Undergraduate nursing students' attitude towards online classes during lockdown period in India: Imposed or interested. *International Journal of Community Medicine and Public Health*, 7(9), 3371-3377.
- Guven Ozdemir, N., & Sonmez, M. (2021). The relationship between nursing students' technology addiction levels and attitudes toward e-learning during the COVID-19 pandemic: A cross-sectional study. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(3), 1442-1448.
- Hemşirelik Eğitimi Derneği (HEMED). (2020). YÖK'ün Uzaktan Eğitime Yönelik Belirlemiş Olduğu Kararlar Hakkında Hemşirelik Programları için Görüş Yazısı. https://www.hepdak.org.tr/doc/HEMED_uzaktan_e%C4%9Fitim_g%C3%B6r%C3%BC%C5%9F_yaz%C4%B1s%C4%B1.pdf
- Hergüner, G., Son, S. B., Hergüner Son, S., & Donmez, A. (2020). The Effect of Online Learning Attitudes of University Students on Their Online Learning Readiness. *Turkish Online Journal of Educational*, 19(4), 102-110.
- Hvalič-Touzery, S., & Lobe, B. (2015). Attitudes towards e-learning among Slovenian nursing students: the case of the Faculty of Health Care Jesenice. *Impact Journal*, 1, 1-14.
- Isaac, O., Aldholay, A., Abdullah, Z., & Ramayah, T. (2019). Online learning usage within Yemeni higher education: The role of compatibility and task-technology fit as mediating variables in the IS success model. *Computers & Education*, 136, 113-129.
- Kalanlar, B. (2022). Nursing education in the pandemic: A cross-sectional international study. *Nurse Education Today*, 108, 105213.
- Kaya, Y., & Işık, A. R. (2021). The Contribution and Challenges of the Implemented Compulsory Distance Education System to Nursing Education in the First Period of the COVID-19 Pandemic: A Qualitative Study. *Journal of Education and Research Nursing*, 18, 76-84.
- Keskin Kızıltepe, S., & Kurtgöz, A. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Covid-19 Pandemisi Sürecinde Aldıkları Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum ve Görüşlerinin Belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 13(74).
- Koirala, D., Silwal, M., Gurung, S., Bhattarai, M., & Kumar, K. C. V. (2020). Perception towards Online Classes during COVID-19 among Nursing Students of a Medical College of Kaski District, Nepal. *Medicine Group*, 1(6), 249-255.
- Kozan, E. H., Çolak, M., & Demirhan, B. S. (2021). Distance Education in COVID-19 Pandemia: Reflections on Nursing Education. *Journal of Education and Research Nursing*, 18, 60-64.
- Li, W., Gillies, R., He, M., Wu, C., Liu, S., Gong, Z., & Sun, H. (2021). Barriers and facilitators to online medical and nursing education during the COVID-19 pandemic: perspectives from international students from low-and middle-income countries and their teaching staff. *Human Resources for Health*, 19(1), 1-14.

- Michel, A., Ryan, N., Mattheus, D., Knopf, A., Abuelezam, N. N., Stamp, K., ... & Fontenot, H. B. (2021). Undergraduate nursing students' perceptions on nursing education during the 2020 COVID-19 pandemic: A national sample. *Nursing Outlook*. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2021.05.004>
- Oducado, R. M. F., & Soriano, G. P. (2020, Ağustos 20). Shifting the education paradigm in the midst of COVID-19 pandemic: nursing students' attitude toward e-learning. https://www.researchgate.net/publication/342626021_Shifting_the_Education_Paradigm_in_the_Midst_of_COVID-19_Pandemic_Nursing_Students'_Attitude_Toward_e-Learning
- Olum, R., Atulinda, L., Kigozi, E., Nassozi, D. R., Mulekwa, A., Bongomin, F., & Kiguli, S. (2020). Medical education and E-learning during COVID-19 pandemic: awareness, attitudes, preferences, and barriers among undergraduate medicine and nursing students at Makerere University, Uganda. *Journal of Medical Education and Curricular Development*, 7, 1-9.
- Özkan, İ., Taylan, S., & İlaslan, E. (2021). The Experiences of Nursing Students towards Distance Education during the COVID-19 Pandemic. *International e-Journal of Educational Studies*, 5(10), 106-117.
- Öztürk, D. (2015). Uzaktan Eğitime Hemşirelik Eğitimi Penceresinden Bir Bakış. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18(3).
- Ramos-Morcillo, A. J., Leal-Costa, C., Moral-García, J. E., & Ruzafa-Martínez, M. (2020). Experiences of nursing students during the abrupt change from face-to-face to e-learning education during the first month of confinement due to COVID-19 in Spain. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(15), 5519.
- Selçuk, M., Sözen, H., Şimşek, V., & İpek, Y. (2021). The Online Learning Experience of Theology Students in Turkey during the COVID-19 Pandemic: A New Disposition for RE?. *Religious Education*, 116(1), 74-90.
- Subedi, S., Nayaju, S., Subedi, S., Shah, S. K., & Shah, J. M. (2020). Impact of E-learning during COVID-19 pandemic among nursing students and teachers of Nepal. *International Journal of Science and Healthcare Research*, 5(3), 68-76.
- Şenyuva, E. (2013). Nursing Student's View about Distance Education. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(2).
- Terzi, B., Azizoğlu, F., & Özhan, F. (2021). Factors affecting attitudes of nursing students towards distance education during the COVID-19 pandemic: A web-based cross-sectional survey. *Perspectives in Psychiatric Care*. <https://doi.org/10.1111/ppc.12747>.
- Usta, İ., Uysal, Ö., & Okur, M. R. (2016). Çevrimiçi Öğrenme Tutum Ölçeği: Geliştirilmesi, Geçerliliği ve Güvenirliği. *Journal of International Social Research*, 9(43).
- Uzelli Yılmaz, D. (2021). Covid-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelik Beceri Öğretiminin Sürdürülmesine Yönelik Hemşire Eğitimcilerinin Deneyimleri: Kanada McMaster Üniversitesi Örneği. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(2).
- Wallace, S., Schuler, S., Kaulback, M., Hunt, K., & Baker, M. (2021). Nursing student experiences of remote learning during the COVID-19 pandemic. *Nursing Forum*. <https://doi.org/10.1111/nuf.12568>.
- Warner, K. D. (2018). Chapter 11: Health Promotion: Achieving Change Through Education. Rector, CL, editor. *Community and public health nursing: promoting the public's health*. (9th Edition). China: Wolters Kluwer.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2020a, Mart 18). Basın Açıklaması. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/universitelerde-uygulanacak-uzaktan-egitime-iliskin-aciklama.aspx>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2020b, Nisan 10). YÖK'ten Hemşirelik Programlarındaki Son Sınıf Öğrencileri için Alınan Yeni Karar. <https://covid19.yok.gov.tr/Sayfalar/HaberDuyuru/hemşirelik-programlarındaki-ogrencilere-uzaktan-egitim-imkani.aspx>
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2021, Haziran 12). Basın Açıklaması. <https://basin.yok.gov.tr/AciklamaBelgeleri/2021/03-2020-2021-bahar-donemine-iliskin-aciklama.pdf>